

Nro 18.

A' FELS. R. TSÁSZÁRNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Mártziusnak 4-dik napján 1794.
esztendőben.*

Hadi Készületek.

Jounge György úr, a' N. Britanniai hadi Titoknok, Febr. 3 dik napján tartatott parlamentiális gyűlésben, felettébb magasztalván *Pith* miniszernek buzgóságát, okosságát és rendkívül való szorgalmatosságát, mellyet a' jelenvaló gonosz háborúnak körülállásai közt, a' haza, nemzet, és király iránt mutatott: az antiministerialis résznek égyik tagja *Huszaj* úr, sok ki keresett okokkal meg akarta azt mutatni, hogy N. Britanniára nézve hasznosabb volna a' több hadakozó hatalmasságokkal való szövetségről le mondani, és különösen maga marinéjára, az az, tengeri ere-

jére, kereskedésére, és a' föld mivélésre viselni gondot. *Maitland* fő Strázsamester, *Fox* úrnak belső tzimborás társa, a' múlt elztendei hadakozás folytatásának históriájából igyekezett meg mutatni, hogy soha egy háború sem viseltetett alább való módon, mint ez, mellynek okát nem a' hadi tiszteknek, hanem *Pith* miniszternek tulajdonította. Beszédének tanúbizonyyságára elő hozta a' *Dunkerkei* retirádát, *Toulonnak* el vesztését, *Martinique* sziget ellen tett halzontalan hadi készületet, *Grey* Admirálnak a' flottával lett késedelmezését, *Moira* Grófnak költséges, de sikertelen erőlködéseit, a' ki nem *St. Máló* Fr. szigetre, a' mint előre kérkedett vólt, hanem Angliának kikötő helyébe szállott ki a' zsóldba vétetett 10 ezer Hasszusokkal s. a. t. Ezekből, és ezekhez hasonló történetekből azt a' következtést húzta ki, hogy a' Britanniai fegyver, melly által másoknak politica vélekedésein akart *Pith* miniszter diadalmaskodni, nem betsületet, hanem gyalázatot szerzett önnön magának.

Pith miniszter, a' ki szokása szerént, akár melly martzongó szóknak hallására is nagyon tudja indulatait mérsékelni, minden ellene mondott vádaknak tzikkelyeire böltsen meg felelt. Ambar, *úgymond*, igen tsiklándoztató dolog légyen is a' hadakozásnak titkos plánumairól szólni; mindazáltal kéntelen vagyok néhány tárgyakról való értelmemet ki nyilatkoztatni. — „ Meg „ engedem, hogy nemzetünk erejének leg erősebb „ ofzlopa a' mi marinánk; de egy olly ellenség- „ gel vagy on a' jelenvaló hadakozásban ügyünk, „ a' ki a' tengeren való elsőségünket tellyesség- „ gel kétségbe nem hozhattya; a' ki töbnire min- „ den coloniáit (e' világnak más részeiben való „ örökségeit) el vesztette; a' ki mindazáltal szá- „ mos hadi seregeket szállithat ki a' mezőre, 's „ a' gvillotine által kényszeriti azokat a' viadalok- „ ra, úgy annyira, hogy minékünk nem egy ha- „ di sereg, hanem egy fegyverben öltözött nem- „ zettel kelletik viaskodnunk. És így a' szárazon

„ kell a' hadi teátrumnak lenni. Tsudálkozom,
 „ hogy mostan rosszabb környülállásokban vagy-
 „ nak a' szövetséges fejedelmek, mint vóltak a'
 „ múlt táborozásnak kezdetében. Jusson eszünk-
 „ be, hogy már akkor egészlen el lepte Belgyio-
 „ mot az ellenség, és már Hollándiában harsog-
 „ tak ágyúi; még is mindazáltal most *Valencziá-*
 „ *nak, Condénak, és Quesnoynak* birtokában vagy-
 „ nak égyyesült seregeink. Magam javaslottam
 „ a' *Dünkerkára* való tsapást, jól tudván mennyi
 „ függön annak birásától a' hadakozásnak idején,
 „ nem akarom magamat a' felséges vezérnek (ér-
 „ ti a' *Yorki* hertzeget) rovására meg igazítani,
 „ kinek is ditsösségére szolgál, hogy gyözedel-
 „ meinek közepette, és ifjú vitéz hevessége közt
 „ is, olly nagy okossággal vizsgálta tudta magát
 „ húzni. A' hadi szerentse mindenkor fejes, de
 „ nem mindenkor kedvező szokott lenni. A' mi
 „ némű ditsösséggel vettük el, és birtuk is *Tulont*,
 „ ollyan ditsösséggel hagytuk is azt el; sokáig
 „ zárva tartotta azt a' mi flottánk, 's végtére
 „ a' meg hóldolásra is kényszerítette. Minekután-
 „ na *Lyont* és *Mársiliát* vizsgálta vette vólna az el-
 „ lenség, *Tulon* ellen is nagyobb erővel mehe-
 „ tett, és így lehetetlen vólt azt tovább meg tar-
 „ tani. Méltán lehet mindazonáltal tsudálnunk,
 „ hogy egy olly hatalmas tábornak tüze közt
 „ mind a' Frantzia flottát tsak nem egészlen el
 „ lehetet rontani, mind annyi ezer lakost hajók-
 „ ra szállítani, kik közzül még tsak égyyetlen
 „ egy sem vesztette el életét. Lehetetlen vólt
 „ napnyúgoti Indiában, első esztendőben többet
 „ mivelnünk, mint mivelnünk, 's ennekutánna még
 „ több ditsőségét reménylhettyük *Grey Károly*
 „ oda lett menetelének. Még ollyak is balúl okos-
 „ kodtak Gróf *Moira* hadi dolgairól, a' ki azok-
 „ nak titkait nem értették. Miképen lehet an-
 „ nak haszontalanná lett tétetését állítani, holott
 „ még munkába sem vétetődött, és lehetetlen is
 „ vólt azt munkába venni, nem lévén a' Rojalis-
 „ táknak abban módjok, hogy, a' tenger partyáig
 „ mehettek vólna. Az idő fogja meg mutatni,

„ végbe lehet é ezen fel tételt vinni, avagy nem?
 „ Annyi reménység táplál mindazáltal éngemet,
 „ hogy Frantzia Országának meg erőltetett alkot-
 „ mánya önnön magától öszve fog omlani, 's
 „ végtére is győzödelmeskedni fognak a' szöve-
 „ tséges fejedelmek.

Mindezekre rövideden azt mondotta *Fox* úr, hogy épen úgy diadalmaskodtak a' Frantziák *Tullon*nak ki üresítésén, mint a' *Londoni* miniszterek, 's azt hántorgatta leg inkább a' miniszter eleibe, hogy egész Frantzia Ország fegyverbe öltözött, és azt jövendölte, hogy éppen úgy fog *N. Britannia* a' jelen aló háborúval járni, mint járt az *Américánusok* ellen indittatott hadakozással.

Soha sem vólt az *Anglusoknak* nagyobb tengeri vagyon erejek mint most, még akkor sem, mikor az egész *Burbóniai* ház ellen kellett magokat és *Américai* örökségeiket védelmezni. Égy tudós *Anglusnak* *Hervey Fridriknek* jegyzése szerént, 1741-ik esztendőben 238; 1746-ik esztendőben 244; 1756-ik esztendőben 277; 1774-ik esztendőben 345; 1782-ik esztendőben 400 nagyobb és apróbb rangú hajókban állott a' *Brittusoknak* vízi erejek, 's mind öszve 20 ezer ágyúkkal vóltak meg rakattatva. Most pedig, a' midön az egész *Burbóniai* ház öszve tsatolta magát velek, 's égyütt akarják a' pártos *Frantzia* nemzetet elzerekre hozni, 153 *linea* hajókra, 21 50 fontos apróbb hajókra, 143 *fregattára*, 118 *salupra*, és így mind öszve 435 hadakozó hajóra megyen *marinájok* avagy tengeri erejek, ide nem számlálván a' *karonádékkal* megterheltetett hajókat (r).

(r.) *Karonádéknak* neveztetnek azok a' rendkívül való nagyságú ágyúk, mellyeket nem ré- giben talált fel a' nyúghatatlan elme az em- beri nemzetnek fogyáztására — 100 fontos golyóbis az ilyen ágyúknak töltések, es mint-

Illyetén rettentő erővel készül N. Britannia a' *Neptunus* hátára ki állani, 's hadakozni eggy olly nemzet ellen, melly egész Európának tsendességét meg háborította, melly meg nem elégedt ártatlan királya, 's királynéja vérének ki ontatásával, hanem a' többi fejedelmeknek uralkodó székjeiket is le akara rontani. A' Brittusok tengeri erejével, más Európai fejedelmek is öfzve fogják tengeri erejeket kaptsolni. — *Büsching* írása szerént 169 hadakozó hajóra megyen Spanyol Országának mostani tengeri ereje; Portugalliának 26; Nápolynak 39; Szárdiniának 10; következésképen ezeknek tengeri erejeket az Anglusokéval öfzve számlálván 679 nagyobb és apróbb rangú hadakozó hajókra, mellyeken, emberi módon gondolkozván, lehetetlen a' Frantzia meg erőtelenített tengeri erőnek diadalmaskodni.

Frantzia Ország.

A' kik tsak futó szemekkel olvasták is a' jelen való és múlt századnak történeteit jól tudják, hogy eleitől fogva engesztelhetetlen ellenségei voltak éggymásnak a' Frantziák és Anglusok, melly gyűlölséget, sem az idő, sem az éggütt való kereskedés és társaság, sem a' frigy kötés ki nem irthatták sziveikből, bátor akár mint tettettek légyen is ők éggymáshoz való barátságokat. Ezen ki irthatatlan gyűlölségnek okául, nemtsak a' Brittusok tengeri erejének rendkívül való öregbedését, nemtsak az Angliai fábrikáknak és manufacturáknak virágzását, nemtsak a' Frantzia királyok birodalmaiknak terjesztésében való telhetetlenségét, hanem leg inkább e' két nemzetnek el-

---

hogy igen nehezek, a' leg nagyobb hadakozó hajóra sem tétetik több ötnél vagy hatnál. — Vide Archenholz Annalen über England III Band p. 388.

lenkező természeti tulajdonságait, és gondolkozásának módját lehet tenni. Ettől indittatván, a' hól tsak lehetett, mindenütt ártottanak egymásnak, sokszor önnön magoknak károkkal is. Ezt a' természeti gyűlölséget nyilatkoztatták ki leg közelebb a' Frantziák az Anglusok ellen, a' midőn Febr. 4-ik napján tartatott ülésben Amériikai jobbagyaikat, az úgy nevezett *feketéket* és *mulattákat* előbbi szolgaságoknak járma alól fel óldván, meg ajándékozták a' Frantzia szabadsággal (s). Ezen rendkívül való változásra két nevezetes történetek szolgáltattak alkalmatosságot. — 1.) Az Amériikai Frantzia szigetnek Anglusok által lett el foglaltatások. — 2.) A' Sz. *Domonkos* szigeten lakó feketéknek és mulattáknak Párisba való küldött követségek. Jól tudjuk, hogy az Európai fejedelmekhez tartozó Asiai és Amériikai tartományokban, kiváltképen pedig a' Spanyol, Anglus, és Frantzia birodalmakban, számtalan szeretsenek vagynak, sokkal többen mint fejérek, a' kik Afrikában a' Spanyolok által el raboltatván, meg kötöztetnek, hajókra rakattatnak, Amé-

---

(s.) *Három rendbeli emberek lakják Amérikát, u. m. fejérek, feketék, és mulatták. Fejéreknek neveztetnek közönségesen az oda által költözött Európaiak, vagy ezeknek maradékai; feketéknek az Indusok, az az, Afrikából oda vitetett, és örökös szolgaságra sententziázott szeretsének, nemtsak magok, hanem maradékaik is. Mulattáknak neveztetnek az Európai férfiaktól, és szeretsen anyáktól születettek, a' kik sem nem fejérek, sem nem feketék egészen, hanem közép szerük, az az, fekete sárgák. Minthogy ezek az Európaiaknak ágyasaiaktól, és szolgálóiktól születtetnek azért hasonlóképen szolgaságra vettetnek, de nem olyan keményre, mint a' szeretsenek, elég az ahoz, hogy ezek is nem olyan szabad emberek, mint az Európaiak.*

rikába vitettetnek, és az úgy nevezett *Assiento* tractátus szerént más nemzeteknek el adattatván, örökös szolgaságra, sententziáztatnak (t). — Eleitől fogva kegyetlenséggel bántanak az Európaiak ezekkel a' szerentsélen emberekkel. —

Leg keményebben bánnak a' Spanyolok és Anglusok ezekkel a' bóldogtalan emberekkel, melly miatt gyakorta nagy vér ontás szokott támadni Amérikáának fejér és fekete lakosai közt. Juthat eszünkbe a' közelebb múlt esztendő utolsó fertályának történeteiből, hogy a' Frantziákhoz tartozó sz. Domonkos szigetének egy részét az Anglusok el foglalták. Ezen történetnek okát Generál *Galbaudnak*, *Dumurier* baráttyának tulajdonittyák az azon szigetből Párisba küldetett, és Febr. 4 dik napján a' N. Gyűlésben is meg jelent Amérikai Indusoknak és mulattáknak követjeik. *Galbaud*, így szóinak vala, Spanyol arakkal meg terheltetve jött közünkbe, 's azokkal velztegette meg a' fejér lakosokat, a' kik mindnyájan halálos ellenségei a' feketéknek. — A' hazájokból ki költözött Frantziákkal mind úntalan azon munkálódott, hogy a' nemzeti biztosok által építettett szabadságnak alkotmányát le ronthassa, mellyből végtére véres velzekedések következtek, de még is mindenkor diadalmaskodott a' szabadság. Utollyára

---

(t.) *Assiento*, eredetére nézve Spanyol szó, 's tulajdonképen meg éggyezést jelent, nevezetesen azt a' contractust, vagy szegődtséget, mellyet meg határozott időre más Európai fejedelmekkel kötöttek a' Spanyol királyok, mellynek ereje mellett szabad volt nékiek az Afrikai fekete emberekkel Amérikába kereskedni. Ilyen *Assiento contractust* kötöttek 1702 dikben 10 esztendőre a' Frantziákkal; 1713-ikban 30 esztendőre az Anglusokkal, és minden föért avagy szeretsénért, a' kit tudniillik életben, és épségben Amérikába által szállithattak, 33

„ kéntelen vólt *Kanadába* az Anglusokhoz által
 „ szökni, hanem magával éggvütt a' hajókat is
 „ el vitte, az ágyúknak sütő lyúkaikat bé fzegez-
 „ tette, a' mit magával el nem vihetett, a' ten-
 „ gerbe hányta, következésképen minden ólta-
 „ lom és őrizet nélkül hagyta szigetünknek és ki-
 „ kötő helyünknek erősségeit. Sőt azon igyeke-
 „ zett, hogy az egész szigetet az Anglusok' kezek-
 „ be jádzoztassa, 's hogyha mi ellent nem állot-
 „ tunk vólna, végbe is vitte vólna gonosz szándé-
 „ kát s. a. t. — Az Indus követeknek ezen be-
 „ szédeket bámulással halgatván a' N. Gyűlés, azt
 „ végzette, hogy az ki nyomtattatván, minden osz-
 „ tályokba tétetessen közönségessé. — *Levasseux*,
 „ a' ki magát az emberiség leg nagyobb baráttyá-
 „ nak lenni tartya, kapván a' jó alkalmatosságon,
 „ fel ment az óráló székbe, 's így szóliott: „ Hát
 „ ugyan héjjában esmértük vólna é mi meg az
 „ emberiségnek jussait; az emberiségnek, a' ter-
 „ mézeti igasságnak, és a' ti magatok ditsőség-
 „ teknek nevéhen kényszeritek titeket, törüllyétek
 „ el a' Fr. Köz. Társaságnak minden tartomá-
 „ nyaiban, és szögeleteiben a' *mancipátust*, az
 „ az, a' pénzel vett szolgaságnak állapottyát,
 „ ezt az emberi nemzetnek leg oismányabb bé-
 „ lyegét. „ — *La Croix* is keményen sürgette
 „ e' tárgynak végbe vitelét, azt adván okáú, hogy
 „ a' Fr. Amériikai tartományokban lejendő el töröl-

---

piástert, az az, 35 forintot és 45 krajtzárt fi-
 zettek. Nem ok nélkül tettem fel, hogy ha
 életben és épségben Amérikába vihették, mi-
 vel az útban igen sokan meg hóltak az éhség,
 szomjúság, és kinoztatás miatt; sőt végtére,
 önnön magok ezek a' bóldogtalan emberek is
 módot találtak magoknak meg ölésekre t. i. nyel-
 veiknek mesterséges meg fordítások által meg
 fojtották magokat, kezek lábak meg lévén kö-
 löztetve. Mivel az *Assiento contractus* szine

tetése ezen szolgálásnak mind a' Spanyol, mind az Angliai Amerikai tartományokban nagy zendü est fogna okozni, és a' két nevezett nemzet diúsosságának alkotmányát le rontani. — Ekkor nagy meg indulás támadván a' jelenvalókban, fel állottak a' N. Gyűlésnek tagjai, 's egyenlő akarrattal meg határozták a' *mancipátusnak* el töröltetését. A' sz. Domonkosi Négereknek és Mulattáknak küldöttyei csak nem el ájúltak nem képzelt örömökben, meg ölelték és meg tsókolták az előülöt, hasonlóképen bántak a' többivel is, örvendvén, hogy ők is már valaha a' szabattság-nak fiaivá lehettek. *Dantonnak* is tettzet e' dolog, ő mindazáltal azt javasolta, hogy mivel ez a' hirtelen való t. i. a' *mancipátusból* való által menetel a' szabattságra mind a' Fr. respUBLICÁ-nak, mind önnön magoknak a' szabattságba helyhez tetett Négereknek veszedelmekre lehetne; bizattasson a' közönséges jóra ügyelő Commissió-ra azoknak az eszközöknek fel találtatása, a' mellyek által e' dolog végére hajtattasson. Maga a' N. Gyűlés is hasznosnak találván a- tanátsot, végzést tett arról.

Hadi Történetek.

Londonból irarik, hogy egy Fr. királyt kívánó tizt, a' ki sok ideig a' tömlötz fenekén hevert, hanem alkalmatosságot talált az abból való ki szabadulásra, rabságában egy olly öldök-

---

alatt sok meg tiltatott portékákat vittének az Anglusok Spanyol Országba, és így ártottanak a' Spanyol kereskedésnek, az 1750-ik esztendőben szerzett Aquisgranumi békességnek 16 dik cikkelye által el töröltetett az Anglusokkal való Assiento contractus.

lő alkotmányt talált, mellyből minden minutában 12 bombát 's ugyan annyi tüzes golyóbist lehet ki löni, és akármit meg irányozni. Ezen új találmányával, e' folyó hólnapnak 12-dikén tett a' *Glocesteri* hertzegnek és sok fő Anglusoknak jelenlétekben próbát, és igen nagy kedvességet talált a' jelen lévők előtt. Ismét eggy új találmány az emberi nemzetnek fogyasztására!

Koburg hertzegnek hadi Kancelláriához Febr. 15-dik napján utasított jelentése szerént, gyakorta számos lovasokat küld ki az ellenség *Bouchainból*, *Dovayból*, és *Arleuxból*, külső tábori őrállóink ellen portázni. Így történt a' dolog a' nevezett hólnapnak 11-dikén is, a' midőn 400 könnyű lovas Frantziák ki menvén *Bouchainból* és *Levardéből*, el akarták *Ferdinánd* hertzeg magyar huszárait több seregeinktől rekeszteni. Azomban ezen próbált vitézek kevés segedelmet kapván, nemcsak vissza verték a' Frantziákat, hanem egy-néhányat a' földre terítvén közzülök, egézielen *Bouchain* köfalai alá üzték őket.

Febr. 12 dik napján ismét szerentsét próbáltak a' kakasok és 1000 lovassal, 1 batallion gyalogsággal, 's három ágyúval jelentek meg a' *Fressaini* és *Lewárdi* tetőkön, kétség kívül olly feltétellel, hogy külső vigyázaton állott huszárajainkat el tsiphessék. Ezek erőtlenebbek lévén az ellenségnél, eggy ideig, hol előre, hol hátrább vonták magokat; hanem minekutánna 4 escadron huszárság, 's három lovas ágyúk érkeztek volna segítségükre, rajtok hajtottak a' Frantziákra, a' kik mindazáltal velek öszve nem tsaptak, hanem vissza fordúlván oda hagyták a' nevezett tetőket. — A' velek tett apró tsatákban 2 huszárunk kapott sebet, eggy ló veszett el. Az ellenségnek veztelességét nem tudhattuk.

A' *Luxenburgi* tartományban sem nyúghatik az ellenség, hanem hol eggy, hol más helyen mutattya magát. Febr. 10-dik napján értésére esvén Császár könnyű sizerű regementéből való fő

hadnagynak Báró *Vétseinek*, hogy *Javigne* nevű helységen túl számos Frantziáság tanyázna, mindgyárt az első jel-adás után egynéhány compánia gyalogság 's lovasság gyüllött öszve, 's velek egygyütt *Javigne* felé indult, holott a' külső vigyázon állott Frantziákat hátul meg kerülvén, hét vadász katonát közülök le vágta, a' többit pedig széllyel üzték, a' midön a' nevezett fő hadnagy ellen 200 lovas Frantziáság menvén, meg támadtak ugyan, de semmit nem árthattanak sem néki magának, sem a' vele vólt embereknek.

Az alatt, mig ezek történtenek vólna, eggy más 100 főből álló tsapat Frantziáság menvén ellenek *Baronville* felől, el akarták őket a' többi-től rekeszteni; hanem észre vévén *Tomlianovich* horváth kapitány vezedelmes fel tételeket, eggy felől ő, más felől *Wagemann* gyalog fő hadnagy, harmadik oldalról pedig, a' Cs. könnyű lovas seregéből való *Zierovszky* kapitány és *Prohaska* fő hadnagy mentenek pajtásaiknak segítségekre, melylyet észre vévén az ellenség, bátor 1500 főből állott légyen is, még sem mérefzlett előttök meg állani, hanem nagy sietséggel vissza húzta magát. — A' velek való apró tsatázásban részünkről eggy káplár és két köz ember esett el, az ellenség közzül pedig 30 ember, kik többnire mind a' mezőn hagyattattak. Itten is, valamint már más történetekben is, vitézi módon viselték magokat, B. *Wétsey*, *Wagemann*, és *Wernet* fő hadnagyok, *Hollatsek* káplár, és *Wallek* 's *Kallivoda* köz emberek.

Blankenstein Generál F. M. Lájtinánt jelentése szerént *Tassy* hadnagy *Wurmser* hufzár regimentéből, Februar. 5-dikén ki menvén portára Triertől nem messze, *Wahlhausen* nevű helységben 10 Frantziát, 8 lovat rablott el; B. *Reichling*, Jósef fő hertzeg dragonyos seregéből való hadnagy pedig következt napon, az *Exveileri* völgyben 18 embert és 8 szekeret.

A' mik *Manheim* körül, a' *Biponti* hertzege-
ségben 's ött körül belől történtenek, azokat jö-
vő postán közöllyük érdeemes Olvasóinkal.

Török Ország.

Úgy hallatik, hogy a' *Török Császár*, sem-
mi sikerét nem látván *Pétersburgba* küldetett kö-
vetségének, mag parantsolta ott mulató követjé-
nek, hogy minden halasztás nélkül térne vissza
Konstantzinpolyba. E' mellett, mind a' szárazon,
mind vizen nagy hadi készületeket tétet, félvén
attól, hogy a' midőn ingyen nem is álmodna, ki-
kelnek ellene a' fekete tenger körül öszve gyül-
lött *Orosz seregek*.

Magyar Ország.

Nograd Vármegyében fekvő *Bujaki* uradalom-
nak tisztyei, 's nevezetessen pedig a' *Bujáki* la-
kosok igen szép és követésre méltó példáját nyi-
latkoztatták ki földes urokhoz való háládatossá-
goknak, értékre adattatván az oda való *Plébá-
nus Tiszt. Putten István* úr által, néhai *Hertzege
Galanthai Eszterházy Antal* úrnak reménytelen
történt halála, kinek emlékezetére e' folyó hó-
napnak 17 ik napján a' szokott isteni tisztelet után
a' *Római Anyaszentegyháznak* szokása szerént,
requiemet tartottak, a' melly ilyen módon ment
végbe. Az említett napon jel adattatván a' ha-
rangok által az isteni tiszteletre, olly nagy szá-
mú nép jelent meg a' templomban, hogy allig
lehetett köztök meg mozdúlni. A' szent misének
végződése után, körül vették a' jelen való tisz-
tek, tselédek és jobbágyok a' templom közepén
építetett, és sok égő szövétnekekkel fel ékesitte-
tt *Castrum dolorist*, avagy szomorú alkotmányt,
mindnyájan szövétnekeket tartván kezeikben, a'
Plébánus úrral égyütt imádkoztak kedves urok-
nak meg bódogulásáért, és mind köntösöknek

szine, mind külső tekintetek által ki nyilatkozatták annak halála miatt esett mély sebeknek fájdalmát. E' szomorú halotti tisztességnek végbe menetele után, mindnyájan meg vendégeltettek a' jelen lévő tisztek és uraság tselédjei, eggy 59 esztendőös hertzezség tisztyének maradványai által, az alatt is szólván a' szomorúságnak postái, a' harangok. *Adjon Isten Magyar hazánkban sok illy háládatos szívu, és nemes gondokozású Bujáki lakosokat !!!*

* * *

Tekintetes, N. N. és Vitézlő N. Malatini *Malatinszky János* urat, Tek. Heves Vármegyének mostani Generális Perceptorát, jeles virtusaiért, és személybeli érdemeiért, *Aulae Familiariatussal* méltoztatta Fels. Fejedelmünk meg ajándékozni.

* * *

Tudósítás.

Szaller György, a' nemzeti Magyar nyelvnek és Litteraturának tanítója a' Posonyi *Fő-Gymnásiumban*, tudtára adja az érdeemes Publikumnak: *1 ben* hogy most múlt October' végén prés alól ki szabadult 15 árkusból álló deák és német nyelven magyarázott Magyar *Grammatikáját*, és ahoz készült hasonló magyarázatú új *Kresztomá-tziáját* ismét jövő sz. Józsefi Pesti vásárig közre botsáttya. Közre botsáttya 2 szor ugyan e' nevezett könyveit *Rätz* vagy *Illiriai* és *Tóth* nyelveken, jövő Májusra. A' *Grammatica* mind a' 4

nevezett nyelven egynéhány árkusokkal fog gyarapodni, 's 27 krajtzár lesz az előfizetendő ára; a' *Kresztomátziának* pedig 17 krajtzár. Az író papirosra nyomtatott *Grammatikának* minden árkussa 3 krajtzár. Ezeknek elő-fizetése tart 1-ső *Májusig*.

A' kinek kedve lesz tehát hazánkfiak között e' könyveknek meg szerzésére, ne terheltelessék előre fizetni *Bétsben* a' *Gréffer* könyváros társaságánál; itt *Posonyban* vagy nálam, vagy pedig a' *Löve* könyváros úrnál. *Pesten* a' *Kilián* könyváros úrnál, 's az egész Hazában minden *Gymnasiumokban*, a' Tüdős *Direktor* és *Professor* urak, a' nemzeti Nyelv' és Literátura' Tanítói az én érdemes tanító Társaim, 's a' nemzeti iskolák' kormányozói kérettetnek az elő pénznek bé lizedésére. Hol pedig nem tanittatik a' N. Magyar nyelv, ne sajnállyák e' végre kedves N. nyelvek' gyarapodása végett fáradságokat a' T. *Gymnasiumbeli* *Direktor* és első *Professor* urak, az I-ső és II-dik osztendöbeli emberiségnek Tanítói. Hasonlóképen kérettetnek az *Evangelikus* és *Református* *Professor* urak e' betses tárgy végett az előfizetésnek bé lizedésére, melly sz. József napig tart; midön eggyzersmind rész szerént innét *Posonyból* általam, rész szerént pedig *Pestről* a' nevezett könyváros úr által kézhez adódnak a' nyomtatványok; mellyeket, ha valaki kemény papiros táblába bé kötve kíván, 6 krajtzárral nő egynek egynek az ára. Hasonlóképen kezekhez szolgáltnak az előfizető uraknak *Májusban* az *Illiriai* és *Tóth* nyelven magyarázott nyomtatványok is. Az előfizetés' bé lizedésének jutalmas bére lesz az el vitelnek terhével egyetemben minden hetedik nyomtatvány.

Ajánlom könyveimet érdemes tanító társaimnak, 's minden ki képezett eszü és szívü Magyar hazafinak; képezzék, gyarapítsák, 's végképen tökéletesítsék. Valóba tsak illy formán remél-

hetünk nem sokára egy tökéletes *Magyar Grammatikát*, ha azon mindnyájan egy szível és egy lélekkel munkálkodunk. E' pont szerént már is tökéletesebb lesz második kiadásom, minthogy már találkozott egy pár hazafi segítő társam. — Többnyire reményilem, szintén úgy kedvet talál e' második, valamint az első, melly egy pár ezer nyomtatványoknál többől áll vala, kiadásom, 's e' végre lesznek Magyar hazámfiak között, kiknek csak kedves most újra született N. nyelvünknek gyarapodása, 's ebből következő szeretett Hazánkunk bizonyos bődögsága, számos előfizetők. Lesznek olyanok is, kiváltképen a' vagyonos Magyar és Illirusok között, kik több nyomtatványokra szert tesznek az ügyefogyott tanuló ifjúságnak számára, kik különben örömet tanulják N. nyelvünket, de a' könyv szerzésben nints módgyok. Ezen hazai szeretettel tellyes szándékunk hirdetésére egynéhány érdemes tanító társaim indítottak; kik, hogy sietessék N. nyelvünknek gyarapodását, már fel olztottak könyveimből egynéhány Magyar nyomtatványokat költségtelen tanítványik között. Hasonló emberséges adakozás gyökerezett egynéhány ember szerető Posonyi vagyonos polgárnak nemes szívében, kik már számos nyomtatványokra előre fizettek a' szegény ifjúságnak segedelmére. — Ezeknek, 's mindnyájoknak, kik csak e' nemes szívűségnek tárgyában részeseülnek, ki nyomtattatom könyveimben betses neveket. Magam is 100 nyomtatványokat áldoztam fel ezen tételre, 's fel is olzom azokat eggyerányosan minden *Gymnasiumra*, a' kivánt nyomtatványok száma szerént. Így tselekezem azokkal is, mellyeket reményilek ezen hir-adásomból, ha csak önnön magok a' jól tévő hazafiak másképen nem intézik e' pont eránt nemes szándékokat. Az árvákkal, kiváltképen a' tanuló ifjakkal jót tenni annyit tesz, mint az emberiségnek tömjénezni! kedves tömjén lesz ez édes Hazánkunk is, melly az igaz magyar szívben, az áldozattűzhelyén hazafiúi lángoló szeretettel gyúl-

ladoz! — a' szegény, de szorgalmatos tanuló ifjaknak segedelmére, kik az Haza' reménységei és kintsei! — E' végre 79 nyomtatványokat osztogattam ki éa is már könyveimből tanítványim közt, és *Nyitrára* 30 darabokat ajándékozom azokból, a' szegény tanulóknak, hogy így N. nyelvünk tanulására ösztönözzem mindnyájokat; 's nem is kérkedem ezzel a' Publicum előtt: hanem csak azt akarom jelenteni, hogy efféle emberséges tselekedetnek, mellyben már Izivem is részesült, hirdetésére nem tsupa tulajdon hasznom indit.

Professor *Szaller* úr a' múlt hólnapban adott még ki egy könyvetskét németül és magyarul, ilyen név alatt: *Istók Debreczenben* (németül: *der neue Eulenspiegel*) — az az — Felelet — A' *Magyar Hirmondónak* Decemb. 6-dik napján 1793 ban költ árkussában egy nevetlen tudósításra. — Az *Austriai Mercuriusnak* 50 dik darabjában Dec. 14 dik napján 1793 dikban költ jeles ítéletére. — Mellyel — deák és német nyelven magyarázott *Magyar Grammatikája*, 's ehez készült hasonló magyarázatú *Kulömbféle Példázatok* s. a. t. tzimü *Kresztomátziája* *Szaller Györgynek* — a' *Posonyi fő Gymnásiumbeli Magyar Nyelv' és Literátura' Tanítójának* — védelmeztetik. — A' köttetlennék az ára 14 kr. — Költ Posonyban 1-ső Januar. 1794. — Fel találtatik mindenütt az elő fizetést beszedő uraknál.